

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER GÜVENLİK KONSEYİNE

Bildirimde Bulunan : DİYARBAKIR BAROSU - Lise Cad. 4. Sk. Güneş 2009 Apt. A/Blok
No:1 Yenişehir/Diyarbakır – Türkiye

Konu : Suriye’de Başta Aleviler Olmak Üzere Farklı İnanç, Kimlik ve Diğer Azınlık Sivillere Yönelik İşlenen İnsanlığa Karşı Suçlar ve Savaş Suçları Hakkında Acil Tedbirler Alınması ve Katliamlardan Sorumlu Olanların UCM’ ye Sevk Talebi

1.Olayların Özeti

Suriye’de 10 Aralık 2024 tarihinde yönetimin değişmesiyle birlikte başta Aleviler olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlıklardan oluşan sivil halka yönelik sistematik ve geniş çaplı saldırılar gerçekleştirilmektedir. Uluslararası insan hakları kuruluşlarının raporlarına göre, bu saldırılar sonucunda başta Aleviler olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlıklardan oluşan binlerce sivil yaşamını yitirmiş, yüzlercesi yaralanmış ve on binlercesi zorla yerinden edilmiştir.

Uluslararası Af Örgütü, Human Rights Watch (HRW) ve Suriye İnsan Hakları Ağı (SNHR) tarafından yayımlanan raporlar, Lazkiye, Humus ve Hama gibi bölgelerde Aleviler olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlık sivillere yönelik kitlesel infazlar, işkence, zorla göç ettirme ve kültürel mirası yok etme gibi yöntemlerin kullanıldığını belgelemektedir. Bu raporlar, özellikle sivil altyapıya yönelik saldırıların arttığını ve bu süreçte okulların, hastanelerin ve ibadethanelerin kasıtlı olarak hedef alındığını göstermektedir.

Uluslararası basın kuruluşları olan BBC, Reuters ve Al Jazeera tarafından yayımlanan haberlerde, Suriye’de faaliyet gösteren selefi grupların sivillere yönelik saldırılar gerçekleştirdiği, tanık ifadelerine göre belirli mezhepsel grupların bilinçli şekilde hedef alındığı belirtilmektedir. Bu saldırılar sırasında ağır silahlar, insansız hava araçları ve patlayıcıların kullanıldığı, sivil kayıpların artmasına sebep olduğu ifade edilmektedir. Tanık ifadeleri ve saha araştırmaları, saldırıların sistematik olduğunu ve uluslararası hukuka göre insanlığa karşı suç teşkil ettiğini kanıtlamaktadır.

2.Katliamlardan Sorumlu Olanların Uluslararası Ceza Mahkemesi’ne Sevkleri Sağlanmalıdır.

BM Güvenlik Konseyi’nin Suriye bağlamında aldığı 2139, 2254 ve 2401 sayılı kararlar, sivillere yönelik saldırıların durdurulmasını, insani yardım erişiminin sağlanmasını ve savaş suçlarının önlenmesini öngörmektedir. Ancak, bu kararların uygulanmasına yönelik etkin bir uluslararası mekanizmanın hayata geçirilmediği görülmektedir. BM Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler Antlaşması’nın 24. ve 39. maddeleri uyarınca uluslararası barış ve güvenliği koruma yükümlülüğüne sahip olup, Suriye’deki ağır insan hakları ihlalleri karşısında daha güçlü yaptırımlar uygulama sorumluluğundadır.

Roma Statüsü’ nün 13(b) maddesi uyarınca BM Güvenlik Konseyi, Suriye’de işlenen suçları UCM’ ye sevk etme yetkisine sahiptir. Suriye Roma Statüsü’ ne taraf olmasa da, UCM’ nin

yargı yetkisi, Konsey'in alacağı bir karar doğrultusunda genişletilebilir. Katliamlarda rolü olan örgüt, grup ve şahıslar içinde UCM' ye taraf devletlerin vatandaşları yer almakta olup, bu unsurlar UCM yargı yetkisini doğrudan harekete geçirmektedir: Tacikistan, Ürdün, Mısır, Fransa, Belçika, Almanya vatandaşı savaşçılar katliamlarda rolü olan örgüt, grup ve şahıslar içinde yer almakta olup, bu nedenle UCM' nin yargı yetkisi doğmaktadır. Ayrıca, Konsey'in 2170 (2014) ve 2199 (2015) sayılı kararları, Suriye'de faaliyet gösteren terörist gruplara karşı finansal yaptırımlar ve silah ambargosu uygulanmasını öngörmektedir. Ancak, bu önlemler sahada yeterince etkin uygulanmadığı için başta Aleviler olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlık sivillerin maruz kaldığı saldırılar engellenememektedir.

BM Güvenlik Konseyi, uluslararası hukukun gerektirdiği şekilde, Suriye'deki mezhepsel temelli katliamları önlemek için daha etkili tedbirler almak, insani yardım koridorlarını güçlendirmek ve savaş suçlarını işleyen gruplara yönelik sert ekonomik ve diplomatik yaptırımları uygulamakla yükümlüdür.

3.Hukuki Dayanaklar:

- Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 39. Maddesi uyarınca, uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden eylemler karşısında BM Güvenlik Konseyi'nin gerekli önlemleri alma yetkisi bulunmaktadır.
- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 3., 5. ve 9. maddeleri gereği, yaşam hakkı, işkence yasağı ve keyfi tutuklama yasağı uluslararası hukuk tarafından korunmaktadır.
- Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 6., 7. ve 9. maddeleri uyarınca, yargısız infazlar, işkence ve zorla kaybetmeler yasaktır.
- 1948 Soykırım Sözleşmesi uyarınca, belirli bir dini veya etnik grubu hedef alan eylemler, soykırım suçu kapsamında değerlendirilebilir.
- Cenevre Sözleşmeleri ve Ek Protokolleri, savaş zamanında sivillere yönelik saldırıların savaş suçu olduğunu ortaya koymaktadır.
- BM İnsan Hakları Konseyi'nin özel raportörleri ve bağımsız soruşturma komisyonları, sistematik insan hakları ihlalleri ve savaş suçlarının belgelenmesi için yetkilendirilmiştir.
- BM Güvenlik Konseyi'nin Suriye ile ilgili aldığı 2139, 2254 ve 2401 sayılı kararlar, sivillere yönelik saldırıların durdurulmasını, insani yardım erişiminin sağlanmasını ve savaş suçlarının önlenmesini öngörmektedir.
- Cenevre Sözleşmelerine Ek ve Uluslararası Silahlı Çatışma Mağdurlarının Korunmasına İlişkin 8 Haziran 1977 tarihli Protokol'ün 50.maddesinde sivil halk tanımı yapılmaktadır.

Protokol'ün 50.maddesi siviller ve sivil nüfus kavramını tanımlamaktadır:

1. Sivil, Üçüncü Sözleşmenin Madde 4 (A) (1), (2), (3) ve (6)'nda ve bu Protokolün Madde 43'ünde sözü edilen kişi kategorilerine girmeyen kişilerdir. Bir kişinin sivil olup olmaması konusunda kuşku olması durumunda, söz konusu kişi sivil sayılacaktır.
2. Sivil halk, sivil olan tüm kişilerden oluşur.
3. Sivil halkın içinde sivil tanımına uymayan kişilerin bulunması halkın sivil niteliğini bozmaz.

Protokol'ün 51. maddesindeki “*Sivil nüfus ve münferit siviller saldırının hedefi olamaz*” şeklindeki hüküm sivil nüfusun ve münferit sivillerin, askeri operasyonlardan kaynaklanan tehlikelere karşı genel korumadan yararlanacağını açıkça belirtmektedir. Bu ilkenin bir sonucu olarak, sivillere ve sivil nüfusa yönelik ayırım gözetmeyen saldırılar da yasaklanmıştır.

Protokol'ün 51/4. Maddesindeki ayırım gözetmeyen saldırıları da tanımlamaktadır:

(a) *belirli bir askeri hedefe yöneltilmemiş saldırılar;*

(b) *belirli bir askeri hedefe yönlendirilemeyen savaş yöntemleri ve araçlarının kullanıldığı saldırılar; ya da*

(c) *bıraktıkları etkiler bu Protokolce öngörüldüğü şekilde sınırlandırılmayan savaş yöntemlerinin ve araçlarının kullanıldığı saldırılar; ve netice olarak, böyle her bir durumda, hiçbir ayırım gözetmeksizin askeri hedefleri ve sivilleri ve sivil malları vurma özelliğine sahip yöntemlerin kullanıldığı saldırılar.*

Uluslararası Ceza Mahkemesi Tüzüğü'nün Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi 5.maddesinde yer alan tanıma göre soykırım, diğerlerinin yanı sıra, ulusal, etnik, ırksal veya dini bir grubu tamamen veya kısmen yok etme kastıyla işlenen şu fiillerden herhangi biri anlamına gelir “*grubun üyelerini öldürmek; grubun üyelerine ciddi bedensel veya zihinsel zarar vermek, grubu fiziksel olarak kısmen veya tamamen yok edilmesine yol açacak koşulları kasten yaşatmak, grup içinde doğumları engelleyici tedbirler uygulamak ve gruba ait çocukları zorla başka bir gruba nakletmek.*”

Soykırım unsuru teşkil eden herhangi bir eylemin, bir veya daha fazla kişiye karşı yalnızca belirli bir grubun üyeleri olmaları nedeniyle işlenmiş olması gerekir. Bu noktada bu bireylerin hedef alınmasının özel nedeni belirli gruba ait oldukları için olmalıdır. Dolayısıyla mağdur, bireysel kimliği nedeniyle değil, ulusal, etnik, ırksal veya dini bir gruba mensubiyeti nedeniyle seçilmektedir.

Diyarbakır Barosu olarak başvurumuzun Roma Statüsünün 15(2). maddesi uyarınca değerlendirilmesini talep ediyoruz. Avukatlığın ve Baroların misyonundan kısaca söz etmek gerekirse;

Türkiye’de avukatlık mesleği, adil yargılanma ve savunma hakkının ve dolayısıyla hukuk devletinin temel kurucu unsurlarındandır. Bu temelde baroların demokratik toplum yararına insan haklarını korumak, geliştirmek ve işlerlik kazandırmak üzere, gerek sivil demokratik gerekse hukuk ve yargısal çalışmaları etkin biçimde yürütmesi gerekir.

Türkiye’de baroların kamusal nitelikli insan haklarını koruma görevinin yasal dayanağı Avukatlık Kanunu’nun baroların kuruluş ve niteliklerini düzenleyen 76. maddesine dayanmaktadır. Avukatlık Kanunun 76. maddesinde “*Barolar; avukatlık mesleğini geliştirmek, meslek mensuplarının birbirleri ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni sağlamak; meslek düzenini, ahlâkını, saygınlığını, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak, avukatların ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tüm çalışmaları yürüten, tüzel kişiliği bulunan, çalışmalarını demokratik ilkelere göre sürdüren kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır.*” şeklinde tanımlanmakta; baroların yönetim kurullarının görevlerini düzenleyen 95/21. maddesinde ise “*Hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak, korumak ve bu kavramlara işlerlik kazandırmak*” görevi baro yönetim kurullarının görevlerinden biri olarak sayılmıştır.

Baroların kamusal ve toplumsal görevi olarak düzenlenen “*bu kavramlara işlerlik kazandırmak*” ifadesi, barolara pozitif yükümlülük yüklemektedir. Pozitif yükümlülük, verilen görevi yerine getirmek üzere aktif eylemde bulunma zorunluluğunu içermektedir. “*Hukukun üstünlüğü, insan haklarını savunmak ve korumak*” görevi ise ulusal ve uluslararası alanda görülmekte olan ve özellikle toplumsal hak ihlallerine ilişkin davalara katılma talebinde ve “*amicus curiae*” başvurularında bulunma hususunda uygulama alanı bulmaktadır.

4. Deliller

- SOHR (Suriye İnsan Hakları Gözlemevi) tarafından 15 Mart 2025, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR) tarafından 10 Mart 2025 ve Uluslararası Af Örgütü tarafından 12 Mart 2025 tarihlerinde yayınlanan raporlar.
- Uluslararası basında yer alan haberler ve tanıklıklar, özellikle BBC, Al Jazeera, Reuters ve Human Rights Watch tarafından yayımlanan detaylı saha raporlarını içermektedir. Bu raporlar, Katliamlarda rolü olan örgüt, grup ve şahısların sivil halk üzerinde uyguladığı baskıyı, zorla yerinden etmeleri, infazları ve sivil altyapıya yönelik saldırıları belgelemektedir. Ayrıca, bölgedeki yerel gazetecilerin aktardığı bilgiler, katliamlarda rolü olan örgüt, grup ve şahıslar tarafından işlenen suçların sistematik ve geniş çaplı olduğunu kanıtlamaktadır. Tanık ifadeleri ise, saldırıların belirli mezhepsel grupları hedef aldığını ve etnik temizlik niteliği taşıdığını açıkça ortaya koymaktadır.
- Bölgedeki sivil toplum kuruluşlarının ve insan hakları örgütlerinin sunduğu belgeler, özellikle Suriye İnsan Hakları Ağı (SNHR), İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) ve Uluslararası Af Örgütü’nün bölgedeki saha araştırmalarına dayanmaktadır. Bu belgelerde, katliamlarda rolü olan örgüt, grup ve şahısların başta Aleviler olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlık sivilere yönelik gerçekleştirdiği infazlar, zorla kaybetmeler, işkence, mal varlığına el koyma ve zorla göç ettirme gibi eylemleri detaylı olarak raporlanmıştır. Ayrıca, bağımsız araştırmacılar ve yerel gazetecilerin sağladığı görsel ve yazılı kanıtlar da bulunmaktadır.
- Tanık ifadeleri ve görsel deliller.

5. Taleplerimiz:

1. Suriye’de Başta Aleviler olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlık sivilere yönelik işlenen insanlığa karşı suçlar ve savaş suçlarının önlenmesi için acil tedbirler alınması.
2. BM Güvenlik Konseyi’nin, UCM’ ye sevk mekanizmasını çalıştırarak suçlara ilişkin soruşturma başlatmasını sağlaması.
3. Bölgede sivillerin korunması için güvenli bölgeler oluşturulması ve insani yardım koridorlarının açılması.
4. İnsan hakları ihlallerinin belgelenmesi için bağımsız BM gözlemcilerinin bölgeye gönderilmesi.
5. Saldırıları gerçekleştiren örgütlere yönelik ekonomik ve diplomatik yaptırımların uygulanması.

Uluslararası toplumun bu ağır insan hakları ihlallerine karşı harekete geçmesi gerektiğini hatırlatarak, BM Güvenlik Konseyi’ni etkin önlemler almaya davet ediyoruz. 18.03.2025

Saygılarımızla,

Diyarbakır Barosu